



ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudkyně JUDr. Lenky Kaniové a soudce JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **J. P.**, zastoupen Mgr. Vítem Křížkou, advokátem se sídlem Bašty 413/2, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 11. 2017, č. j. MPSV-2017/227517-921, sp. zn. SZ/MPSV-2017/224721-921, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 10. 4. 2019, č. j. 33 A 50/2017 – 69,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Vítu Křížkovi, advokátovi, **s e p ř i z n á v á** odměna za zastupování ve výši 1.800 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a dosavadní průběh řízení

[1] Rozhodnutím ze dne 11. 10. 2017, č. j. 344631/2017/BBA, odňal Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně (dále jen „správní orgán prvního stupně“) podle § 3 odst. 1 písm. f) ve spojení s § 21 a § 44 odst. 1 a 7 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, žalobci dávku v podobě příspěvku na živobytí, a to ke dni 1. 10. 2017. V odůvodnění uvedl, že žalobce není podle § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi osobou v hmotné nouzi a jeho právo na daný příspěvek zaniklo, jelikož dne 15. 9. 2017 nastoupil k výkonu vazby

ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno, což potvrzovala zpráva Vězeňské služby ČR ze dne 21. 9. 2017.

[2] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, o němž žalovaný rozhodl rozhodnutím ze dne 2. 11. 2017, č. j. MPSV-2017/227517-921, tak, že odvolání zamítl a napadené rozhodnutí správního orgánu prvního stupně potvrdil. Na základě potvrzení Vězeňské služby ČR ze dne 21. 9. 2017 bylo již v řízení před správním orgánem I. stupně spolehlivě prokázáno, že se žalobce nachází od 19. 9. 2017 ve výkonu vazby ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno (počátek vazby 15. 9. 2017), protože jej nelze v souladu s § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi považovat za osobu v hmotné nouzi.

[3] Žalobce následně dne 23. 11. 2017 podal žalobu, ve které namítal, že jeho finanční příjem od okamžiku nástupu do vazby je nulový, přičemž byl předtím veden na Úřadu práce ČR a v této souvislosti pobíral v souladu se zákonem příspěvek na živobytí. Současně s příslušnými orgány spolupracoval, plnil stanovený program, aktivně se zajímal o výkon veřejné služby a hledal si zaměstnání v pracovním poměru.

[4] Dne 15. 9. 2017 byl žalobce zadržen policejní hlídkou na základě obvinění poškozené, která uvedla, že ji měl fyzicky napadnout. Žalobce byl posléze vzat do vazby. Z důvodu toho byl žalobce omezen na svobodě, přičemž nemá po dobu výkonu vazby žádný finanční příjem, neboť mu práce není umožněna. V této souvislosti žalobce namítal, že nelze v rozporu se zásadou presumpce nevinny považovat výkon vazby bez dalšího za rozhodnou skutečnost pro účely odnětí příspěvku na živobytí. Správní orgán I. stupně se individuální situací žalobce, včetně podmínek, za kterých vazbu vykonává, nijak nezabýval. Na základě rozhodnutí správních orgánů byl žalobci odňat příspěvek na živobytí, přestože ještě nebylo o jeho vině v trestním řízení pravomocně rozhodnuto.

[5] Krajský soud žalobu zamítl. Vydání rozhodnutí o odnětí příspěvku na živobytí při splnění některé z taxativně stanovených podmínek v § 3 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi není věcí správního uvážení, ale povinností příslušných správních orgánů, které jsou stejně jako soudy vázány zákonem. Správní orgány postupovaly v souladu se zákonem, když svoji pozornost zaměřily pouze na prokázání toho, zda byl žalobce vzat do vazby a zda ke dni vydání rozhodnutí o odejmutí příspěvku na živobytí vazba stále trvala či nikoliv.

[6] Odnětí příspěvku na živobytí navíc nelze považovat za specifickou formu potrestání obviněného z trestného činu, neboť se jedná o pouhý důsledek toho, že účel jeho poskytování v důsledku vzetí do vazby zanikl. Příspěvek na živobytí má totiž stejně jako jiné dávky v režimu dotčené právní úpravy sloužit v souladu s § 1 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi ve spojení s čl. 30 odst. 2 Listiny k poskytnutí pomoci osobám, jejichž příjmy a celkové sociální a majetkové poměry neumožňují aktuální uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. K účelu dávek pomoci v hmotné nouzi odkázal krajský soud na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2006, č. j. 6 Ads 43/2005 – 51, č. 949/2006 Sb. NSS. Smyslem pomoci v hmotné nouzi proto není poskytovat automaticky finanční příjem všem osobám bez zaměstnání, ale umožnit, aby si dotčená osoba byla po dobu objektivního zhoršení sociálních a majetkových poměrů schopna obstarat stravu, bydlení a elementární potřeby nezbytné pro důstojné žití člověka, což je během výkonu vazby či trestu odnětí svobody státem zajištěno. Presumpce nevinny tudíž nemá žádný vliv na posouzení nároku na příspěvek na živobytí.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[7] Proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost, a to z důvodu nezákonnosti spočívající v nesprávném právním posouzení otázky soudem podle § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), a z důvodu nepřezkoumatelnosti podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[8] V kasační stížnosti uvádí, že již v podané žalobě namítal, že ustanovení § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi odporuje ústavnímu principu presumpce nevinny, a proto měla být věc předložena Ústavnímu soudu, popř. měl krajský soud sám provést ústavně - konformní výklad tohoto ustanovení, který by vedl ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí.

[9] Stěžovatel má za to, že výše uvedené ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi je protiústavní, neboť odporuje čl. 30. odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), který stanoví „[k]aždý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek“. Poskytuje tak každému pomoc nezbytnou k zajištění základních životních podmínek. Právo na minimální standard životních podmínek úzce souvisí s právem na život a hodnotami lidské důstojnosti. Příspěvek je určen na úhradu stravy, oblečení, obuvi, dopravy a vzdělání. Stěžovatel tyto potřeby, byť se nachází ve vazbě, má.

[10] Dle čl. 40 odst. 2 Listiny „[k]aždý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.“. Zákonodárce však v § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi staví na roveň osobu, která nastoupila výkon trestu odnětí svobody, s osobou vzatou do vazby, což je nepřipustné. Nebude-li osoba vzatá do vazby uznána vinou v trestním řízení, dojde v této situaci k tomu, že nevinnému bude odepřeno právo na pomoc v hmotné nouzi.

[11] Stěžovatel s ohledem na výše uvedené považuje § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi za ústavně nekonformní a navrhuje přerušit řízení dle § 48 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a předložit věc Ústavnímu soudu dle čl. 95 odst. 2 Ústavy.

[12] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že krajský soud se pečlivě vypořádal se všemi argumenty vznesenými v řízení o žalobě; rozsudek krajského soudu považuje za věcně správný. Navrhuje kasační stížnost zamítnout.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost je přípustná, má požadované formální náležitosti, je včasná (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), podaná osobou oprávněnou (§ 102 s. ř. s.) a zastoupenou advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Dále důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] V projednávané věci je stěžejní kasační námitkou to, zda § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi neodporuje čl. 30 odst. 2 a čl. 40 odst. 2 Listiny, resp. neodepírá obviněnému nacházejícímu se ve vazbě právo na pomoc státu na zajištění základních životních potřeb.

[16] Dle § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi „[n]estano*vi-li tento zákon jinak, osobou v hmotné nouzi není osoba, která nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby, a to počínaje prvním dnem kalendářního měsíce, následujícím po kalendářním měsíci, ve kterém tato skutečnost nastala, za předpokladu že uvedená skutečnost k tomuto dni nadále trvá*”.

[17] Dle § 21 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi „[n]árok na příspěvek na živobytí má osoba v hmotné nouzi podle § 2 odst. 2 písm. a), jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí posuzovaných osob.”

[18] Dle čl. 4 odst. 4 Listiny „[p]ři používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.”

[19] Dle čl. 30 odst. 2 Listiny „[k]aždý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.”

[20] Dle čl. 30 odst. 3 Listiny „[p]odrobnosti stanoví zákon.”

[21] Dle čl. 40 odst. 2 Listiny „[k]aždý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.”

[22] Dle čl. 41 odst. 1 Listiny „[p]ráv uvedených v čl. 26, čl. 27 odst. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 odst. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.”

[23] Dávky systému sociální pomoci představují provedení ústavně zaručeného práva každého, kdo je v hmotné nouzi, na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Uvedeného základního práva zaručeného v čl. 30 odst. 2 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které toto ustanovení provádějí (čl. 41 odst. 1 Listiny), za podmínky dodržení čl. 4 odst. 4 Listiny, jenž garantuje minimální standard daného práva (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 2/08, nebo ze dne 9. 1. 2013 sp. zn. Pl. ÚS 31/09). Systematické zařazení tohoto základního práva v Listině zdůrazňuje jeho subsidiární charakter k ostatním sociálním právům. Především je pomoc, nezbytná pro zajištění základních životních podmínek, určena zpravidla těm, kdo nejsou zabezpečeni na základě práva na spravedlivou odměnu za práci (čl. 28 Listiny) či na základě práva na hmotné zajištění v přiměřeném rozsahu v případě nezaviněné nemožnosti získávat prostředky pro své životní potřeby prací (čl. 26 odst. 3 Listiny). Pomoc je také určena občanům, kteří nejsou zabezpečeni ani na základě práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří, při nezpůsobilosti k práci a při ztrátě živitele (čl. 30 odst. 1 Listiny).

[24] Dále právo na plnění ze strany státu, které spočívá v pomoci nezbytné k zajištění základních životních podmínek, má subsidiární povahu projevující se v tom, že nenáleží každému, nýbrž jen osobě nacházející se v hmotné nouzi. Tento princip poměrně důsledně provádí zákon o pomoci v hmotné nouzi a zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Příspěvek na živobytí má tedy sociálně slabým osobám garantovat, že jim po zaplacení nákladů na bydlení zůstane konečný příjem alespoň ve výši životního, případně existenčního minima, a že tak dojde k naplnění práva na takovou pomoc, která je nezbytná k zajištění jejich základních životních podmínek (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 15. 11. 2012, č. j. 4 Ads 55/2012 – 44, či ze dne 30. 4. 2015, č. j. 1 Ads 171/2014 - 30).

[25] Dávky systému sociální pomoci jsou pomyslnou poslední záchranou pro osoby, které by se jinak ocitly zcela bez prostředků, k zajištění jejich základních životních potřeb. Jedná se o pozitivní závazky státu (veřejné moci) k určitému plnění (což je podstatné i z hlediska

přezkumu ústavnosti sociálních práv soudem dle bodu 26 nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 443/16), ať již v podobě poskytování dávek či vybudování a financování zařízení poskytujících sociální služby potřebné k zajištění základních životních podmínek. Způsob, jakým veřejná moc toto plnění zajišťuje, je zásadně na úvaze k tomu příslušných orgánů moci zákonodárné či výkonné, případně územní samosprávy. V těchto otázkách mají příslušné orgány širokou autonomii a jejich rozhodnutí je do značné míry determinované jak mírou blahobytu společnosti (tj. i množstvím prostředků, které jsou k dispozici pro budování sociálního státu), vědeckým poznáním a technickým pokrokem (jaká pomoc je možná a vhodná a jaká naopak zcela nevhodná či dokonce poškozující potřebné občany), tak i čistě politickým rozhodnutím, zda bude upřednostněn princip solidarity (vyšší standard sociální ochrany a pomoci) či liberální princip omezující pomoc veřejné moci na nezbytné minimum a akcentující soběstačnost, respektive pomoc rodiny či komunity potřebného občana, včetně občanské společnosti. Tato volnost při volbě způsobu naplnění sociálních práv je nad rámec omezení vyplývajících z podústavního práva limitována povinností zachovat esenciální podstatu sociálních práv (vyjádřené požadavkem na rovnost v důstojnosti, srov. čl. 1 Listiny), nediskriminaci a racionalitu prováděcí právní úpravy, resp. omezení jí zaváděných, což se projevuje v metodě přezkumu ústavnosti sociální právo prováděcího předpisu.

[26] K metodě přezkumu ústavnosti předpisů provádějících hospodářská, sociální a kulturní práva se Ústavní soud vyjádřil v nálezu ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06 (o testu racionality se zmiňoval již náleze ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 39/01), dle něhož princip proporcionality „nemusí být vždy hlavním kritériem úvahy o ústavnosti tobo kterého zákonného ustanovení. To proto, že princip proporcionality se uplatňuje zejména v oblasti lidských práv a základních svobod (hlava druhá Listiny); v oblasti práv hospodářských, sociálních a kulturních je však třeba přiblídnout k čl. 41 odst. 1 Listiny, otevírajícímu široký prostor pro zákonodárce při volbě nejrůznějších řešení. Vzhledem k čl. 41 odst. 1 Listiny nemusí být zákonná úprava v přísném vztahu proporcionality k cíli, který je regulací sledován, tj. nemusí jít o opatření v demokratické společnosti nezbytné, jak je tomu například u jiných práv, jichž se lze dovolávat přímo z Listiny (srov. však např. čl. 27 odst. 1, 2 a 3 Listiny a práva tam uvedená, jež nejsou článkem 41 odst. 1 limitována). Testem ústavnosti v tomto smyslu projde taková zákonná úprava, u níž lze zjistit sledování nějakého legitimního cíle a která tak činí způsobem, jež si lze představit jako rozumný prostředek k jeho dosažení, byť nemusí jít o prostředek nejlepší, nevhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší (test rozumnosti – srov. též náleze sp. zn. Pl. ÚS 61/04, Sběrka rozhodnutí, svazek 43, náleze č. 181, vyhlášen pod č. 16/2007 Sb.).“

[27] Soud předesílá, že si je vědom problémů souvisejících s rozkolísaným přezkumem ústavnosti hospodářských, sociálních a kulturních práv popsaných mimo jiné v odborné literatuře (srov. ANTOS, Marek. Judikatura ústavního soudu k sociálním právům: „Nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší?“ *Jurisprudence*, 6/2014; ČERVÍNEK, Zdeněk. Standardy přezkumu ústavnosti v judikatuře ústavního soudu. *Jurisprudence*, 4/2015; KRATOCHVÍL, Jan. Test racionality: skutečně vhodný test pro sociální práva? *Právník*, 12/2015; TOMOSZEK, Maxim. Esenciální obsah základních práv jako součást podstatných náležitostí demokratického právního státu. *Jurisprudence*, 2/2015; či VYHNÁNEK, Ladislav. Proporcionalně či jinak? Problém ústavního přezkumu zásahů do sociálních práv. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 3/2014) i Ústavním soudem samotným (srov. bod 1 odlišného stanoviska Ivany Janů k nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/11). Přesto Ústavní soud v případě „testování ústavnosti“ sociálních práv, tedy jde-li o pozitivně vymezené sociální právo (srov. náleze Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 443/16) a právní úprava zasahuje do ústavně formulovaného sociálního práva, ustáleně používá test racionality založený na 4 krocích (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 54/10 či ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 16/14).

[28] V prvním je zapotřebí vymezit smysl a podstatu sociálního práva, tedy jeho esenciální obsah. Ve druhém zhodnotit, zda se zákon nedotýká samotné existence sociálního práva nebo skutečné realizace jeho esenciálního obsahu. Ve třetím soud posuzuje, zda zákonná úprava sleduje legitimní cíl, tedy zda není svévolným zásadním snížením celkového standardu základních práv. V posledním zvažuje otázku, zda zákonný prostředek použitý k jeho dosažení je rozumný (racionální), byť nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší.

[29] Smysl a podstata přezkoumávaného sociálního práva, resp. vymezení esenciálního obsahu sociálního práva obecně, velmi podrobně vymezil Ústavní soud v nálezu ze dne 12. 5. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 55/13. Inspirován německou doktrínou uzavřel, že z hodnoty lidské důstojnosti vyplývá ústavněprávní nárok na plnění spočívající v zaručení lidsky důstojného existenčního minima, které dle Spolkového Ústavního soudu (bod [135] rozsudku 1 BvL 1, 3, 4/09 - Harz IV) zahrnuje *"jak fyzickou existenci člověka, tedy výživu, ošacení, zařízení domácnosti, přístřeší, vytápění, hygienu a zdraví, tak také zajištění možnosti pěstovat mezilidské vztahy a minimální míru účasti na společenském, kulturním a politickém životě, neboť člověk jako osoba existuje nutně v sociálních vazbách"* V nálezu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 2637/17, Ústavní soud uzavřel, že esenciální obsah sociálních práv *"lze chápat jako zajištění minimálního rozsahu (standardu) daného sociálního práva, který umožňuje alespoň elementárně důstojný život."* Nejvyšší správní soud v rozsudku č. j. 6 Ads 43/2005 – 51 v souvislosti s čl. 30 odst. 2 Listiny hovoří o sociálním subsystému, *"jenž dotváří sociální síť vyspělých demokracií a za určitých sociálně vypjatých situací, kterým v realitě dnešního světa může být vystaven každý jedinec, je právě tím systémem, jenž je způsobilý nedopustit propad členů společnosti do sociální bezraděje a přispívat tak k sociálnímu smíru společnosti."*

[30] V projednávané věci stěžovatel brojí proti nezajištění práva na pomoc v hmotné nouzi (jeho protiústavní odepření zákonem), neboť splnil věcnou (nacházel se ve vazbě) a časovou podmínku (ve vazbě se nacházel i k prvnímu dni měsíce následujícího po měsíci, ve kterém byl do vazby vzat) pro vyloučení příspěvku na živobytí. Příspěvek na živobytí, z pohledu lidské důstojnosti a s přihlédnutím k zajištění jádra tohoto práva, představuje základní dávku související se samotným přežitím. Slouží tedy k zabezpečení esenciálních potřeb lidské existence - základních fyziologických potřeb, ať již jde o stravu, vodu, teplo či bezpečí. Jedná se vskutku o zcela základní sociální právo, zabezpečující dostání potřebám nacházejícím se na pomyslném nejspodnějším patře Maslowovy hierarchie lidských potřeb populárně nazývané Maslowovou pyramidou (MASLOW, Abraham Harold. *O psychologii bytí*. Praha: Portál, 2014). S vývojem lidské společnosti se ovšem posouvá i pomyslná spodní hranice jádra sociálních práv, a to skrze zvyšování standardu toho, co je lidsky důstojné. Jinak řečeno, co bylo společensky zcela přijatelné a lidsky důstojné včera, nemusí být dnes.

[31] Stěžovatel nepochybně, že výše příspěvku, kterou pobíral, byla dostatečná k zabezpečení lidsky důstojného života. Zpochybňuje však již skutečnost, že vzetím do vazby v souvislosti s jeho trestním stíháním došlo k zásahu do jádra práva na zabezpečení v hmotné nouzi a porušení principu presumpce nevinny.

[32] Podmínky výkonu vazby naplňují požadavky na zabezpečení základních lidských potřeb, jak správně uvedl krajský soud. Dle § 9 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, *"[p]ro každého obviněného musí být v cele lůžko a uzamykatelná skříňka na uložení osobních věcí. Cely jsou dále vybaveny stolkem a stoličkami v počtu odpovídajícím počtu obviněných a sociálním zařízením. Záchod musí být oddělen od zbyvajících prostorů cely neprůhlednou zástěnou. Do každé cely musí být zavedeno elektrické osvětlení a signalizační (přivolávací) zařízení."* Dále vazební věznice obviněným poskytuje pravidelnou stravu za podmínek a v hodnotách, které odpovídají udržení zdraví a přihlížejí k jejich zdravotnímu stavu a věku; přitom přihlíží k požadavkům kulturních a náboženských tradic obviněných (§ 11 téhož zákona). Zajišťuje ošacení (§ 12 odst. 2 téhož zákona), kontakt s ostatními lidmi (§ 13, 13a či 14 téhož zákona) či zabezpečuje duševní rozvoj (§ 15), nepřetržitý osmihodinový spánek (§ 18

téhož zákona) i další lidské potřeby jako zapůjčení společenských her, beletrie a odborné publikace (§ 17 téhož zákona). Stanovení vazby pak bez dalšího nevede k vyloučení možnosti vydělat si na své živobytí prací (srov. § 19 téhož zákona). Vzetí do vazby tedy fakticky nepředstavuje zásah do jádra práva na pomoc v hmotné nouzi.

[33] Vynětí osob vzatých do vazby z okruhu osob oprávněných k příspěvku na živobytí je pro výše uvedené legitimním cílem a plně vyhovuje požadavku čl. 30 odst. 2 Listiny na právo každého na pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Omezení části lidských práv pak nutně souvisí s veřejným zájmem (reprezentujícím hodnoty chráněné trestním právem a účinným trestním řízením), pro který dochází v nezbytné míře k zásahu (onoho omezení) základních lidských práv obviněného a je v demokratickém právním státu nezbytné k ochraně práv fyzických a právnických osob, elementárních hodnot garantovaných ústavním pořádkem, jakož i zabezpečení poklidného soužití založeného na úctě k právu a odmítání bezpráví. Nejedná se tudíž o svévolné snížení standardu základních práv, ba každému obviněnému jsou zajištěny základní životní podmínky. Stát garantuje plnou kompenzaci příspěvku na živobytí a snaží se navrátit obviněného do postavení, ve kterém by se nacházel, kdyby nebyl vzat do vazby. Poukaz na porušení presumpce neviny je zcela nepřipadný. Rozhodnutí o odnětí dávek není rozhodnutím o vině, není opřeno o to, jestli je někdo vinen nebo jestli bude později uznán vinným, jestli je jeho trestní stíhání důvodné, apod., nýbrž o faktu, že zajištění sociálního práva dle čl. 30 odst. 2 Listiny je státem, jenž přizná a vyplácí dávky, zabezpečeno jiným způsobem, tedy faktickým (naturálním) poskytováním prostředků a plnění či služeb, které osoba, která není omezena na svobodě, musí pro sebe obstarat sama.

[34] Smyslem a účelem pravidla zakotveného zákonodárcem v § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi je vyloučení poskytnutí pomoci v hmotné nouzi (zabezpečení základních životních podmínek) jedné osobě dvakrát. Řešení nabízené napadeným ustanovením je založeno na racionálním úsudku a nemá za cíl obviněného nacházejícího se ve vazbě nijak zkrátit na jeho právech. Soud v této souvislosti připomíná, že sociální právo je v projednávané věci zabezpečeno nejenom právními předpisy typickými pro provádění čl. 30 odst. 2 Listiny (zákon o pomoci v hmotné nouzi či zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu), ale také skrze zákony související s výkonem vazby (trestní zákoník, trestní řád, zákon o výkonu vazby). Všechny prováděcí předpisy v souhrnu zabezpečují dodržení garantovaného standardu práva na zajištění základních životních potřeb pro případ odnětí příspěvku na živobytí z důvodu vzetí do vazby. Prostředek [§ 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi] použitý k omezení sociálního práva dle čl. 30 odst. 2 Listiny je pro výše uvedené možno označit za rozumný.

[35] Ustanovení § 3 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi nepředstavuje protiústavní zásah do práva na pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek. Základní životní podmínky stát zajišťuje v nezbytně nutné míře obviněným přímo ve vazební věznici.

[36] Nejvyšší správní soud tak přisvědčil závěrům krajského soudu a rozhodnutí žalovaného; naopak jako nedůvodné shledal námitky stěžovatele.

IV. Závěr a náklady řízení

[37] S ohledem na shora předeslané Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[38] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá

právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

[39] Usnesením ze dne 5. 1. 2018, č. j. 33 A 50/2017 – 16, ustanovil krajský soud stěžovateli zástupce Mgr. Víta Křížku, advokáta. Dle § 35 odst. 8 věty první za středníkem s. ř. s. platí v takovém případě odměnu za zastupování a hotové výdaje zástupce stát. Odměna ustanovenému zástupci náleží za poskytnutí jednoho úkonu právní služby dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“), spočívajících v sepsání kasační stížnosti [písemné podání ve věci samé dle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Podle § 7 a § 9 odst. 2 citované vyhlášky náleží zástupci odměna za jeden úkon právní služby v částce 1.500 Kč, podle § 13 odst. 4 citované vyhlášky náhrada hotových výdajů za tento úkon v částce 300 Kč. Zástupce není plátcem DPH. Celkem tedy zástupci přísluší odměna ve výši 1.800 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. března 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu